

روزنامه خراسان، پنجه در پنجه سفرای شاه انگلیس و تزار روسیه

چگونه رسانه مشروطه خواهان مشهد، ۱۱۲ سال قبل، با افشاگری های گسترده و نامه های اعتراضی به ۹ سفار تخانه در تهران، پرده از روابط دربار و بیگانگان برداشت؟

جواد نوائیان رودسری - به توپ بستن مجلس شورای ملی در تیرماه سال ۱۲۸۷، واقعه ای تلخ و ناگوار بوده؛ اما آزادی خواهان ایران را ناامید نکرد. پس از مبارزات جانانه مردم آذربایجان به رهبری ستارخان و باقرخان، به تدریج فضای مبارز و قیام، سراسر ایران را گرفت و نبردهم جانبیه با استبداد، آغاز شد. در این بین، برخی چنین باور داشتند که اگر سفارت روسیه تزاری، پشت محمدعلی شاه ایستاده است و از استبداد حمایت می کند، سفارت بریتانیا چنین نیست؛ ما مجرای تحسن در گبرودار امضای فرمان مشروطیت و فرار برخی از و کلابه سفارت انگلیس، در جریان به توپ بستن مجلس را دلیل قرار می دادند و می گفتند انگلیس هوادار مشروطه خواهی است؛ صرف نظر از این که بعدها و در جریان قراردادهای استعماری، انگلیسی ها نشان دادند که هیچ فرقی با روسیه تزاری ندارند، در همان ایام هم این مسئله بر بسیاری از سیاسیون و فعالان مشروطه خواه، پنهان نبود. روزنامه خراسان، به عنوان ارگان مشروطه خواهان در مشهد، در شماره روز ۹ اردیبهشت ماه سال ۱۲۸۸، مصادف با دوران نویسنده گی ملک الشعرا بهار در آن، به تفصیل این موضوع را مورد توجه قرار داد. این روزنامه، در هماهنگی با انجمن ایالتی خراسان که در تکاپو برای بیرون راندن مستبدین از مشهد بود، نامه ای اعتراضی و افشاگرانه را خطاب به ۹ سفارتخانه خارجی در تهران ارسال و متن آن را در روزنامه نیز، منتشر کرد. انتشار این

شاه ادوار د هفتم

تزار نیکلای دوم

گزارش در روزنامه خراسان، همزمان با سلطنت نیکولای دوم در روسیه تزاری و ادوارد هفتم در بریتانیا بود. این متن یکی از اسناد مهم ارتباط بریتانیا با محمدعلی شاه و مستبدین است؛ مصداق بارز «شریک دزد و رفیق قافله».

■ متن گزارش

«به سفرای دول معظمه «عثمانی»، «آلمان»، «انگلیس»، «روس»، «اطریش»، «فرانس»، «هولاند» (هلند)، «امریک» (آمریکا)، «ایتالی» (ایتالیا) با کمال توقیر و احترام اظهار میشود گویا بر خاطر مبارک عالی پوشیده نیست که مملکت ایران از تاریخ قبل از جلوس محمدعلی شاه بعد از آن بعنوان مشروطیت بتمام دنیا معرفی شده و ملت ایران خود را تابع دولت مشروطه و قانون اساسی که بماضی مرحوم مظفرالدین شاه و پسرش رسید است میداند. بر حسب اصل ۲۳-۲۴-۲۵ از همین قانون اساسی کلیه امتیازات و معاملات و استقراض با داخله و خارج بدون تصویب مجلس شورای ملی رسماً مضی نیست و ملت ذمه دار آن نخواهد بود. علیهذا خاطر مبارک عالی را معطوف و متوجه مینمائیم به سه نکته مهم که بر خلاف مراتب فوق بتازگی از طرف درباریان باغ شاه (محمد علی شاه و طرفدارانش) بانمایندگان پلتیک (سیاسی) دولتین فحیمتین انگلیس و روس معامله

شده یا میشود. ۱- نایب السلطنه چهار صد هزار تومان ببانک [استقراضی روس] قرض شخصی دارد درباریان مصمم شده اند که این مبلغ را قبول کرده و یکصد هزار تومان دیگر نیز استقراض جدید نموده برای یک کرور (۵۰۰ هزار) تومان سند دولتی بدهند. ۲- امتیاز معدن نفت قصر شیرین سابقاً بکمپانی انگلیسی داده شده است که بعد از جریان [یافتن] نفت هر ساله ده یک منافع را بخزانة دولت بدهد حالا که نفت جاری شده درباریان [و شاه] میخواهند حقوق ده یک سالانه را به ۲۵ هزار لیره [به انگلیس] فروخته دولت را مصلوب المنافع نمایند. ۳- [واگذاری امتیاز] بزه کشی و تجارت پوست بره بر حسب امر مجلس مقدس دارالشورای کبرای ملی منع و توقیف شده بود درباریان توقیف بزه کشی را مرتفع و امتیاز تجارت پوست بره را به نیکلای ارمنی از تبعه روس داده اند و قرار گذاشته اند در مدت پنج سال یکصد هزار تومان و کسری از او دریافت نمایند سی هزار تومان تنزیل از این مبالغ کسر نموده بقیه را نقد گرفته اند.»

■ تحلیلی از شرایط زمان تنظیم گزارش افزایش روابط دو دولت انگلیس و روسیه تزاری با دربار محمدعلی شاه، آن هم در شرایطی که تنها

چند ماه از دوران حکومت وی باقی مانده بود، یک وجه معقول مانده از شرایط سیاسی و اجتماعی ۱۱۲ سال قبل را در مشهد نشان می دهد؛ این که مردم در نگاه به استعمارگران، بین روس و انگلیس تفاوتی قائل نبودند و آن چه به عنوان گرایش در میان سیاستمداران این دوره مطرح است، فقط یک بحث مربوط به طبقه نخبگان سیاسی در این دوره تاریخی است. گزارش و در واقع حمله رسانه ای و گسترده روزنامه خراسان، نشان می دهد که چگونه انگلیسی ها در حالی که به برخی مشروطه خواهان وعده و وعید می دادند، در پشت پرده وارد بازی و تعامل با مستبدان شده بودند. این گزارش در مارس سال ۱۹۰۹ تنظیم شده است؛ حدود دو سال قبل از تنظیم این گزارش، در قراردادی که روسیه تزاری و بریتانیا برای تعیین محدوده نفوذ خود در واقع در راستای و اهمه ای که از قدرت گرفتن آلمان قیصری امضا کردند، ایران به دو بخش تقسیم و عملاً استقلال آن از سوی این دو دولت نادیده گرفته شد؛ این مسئله، از دید سیاسیون ایرانی و آزادی خواهان دورنماند. افشای این اطلاعات برای هفت سفارتخانه خارجی در تهران که شش تای آن ها اروپایی بودند، سبب ساز بروز تنش در روابط سیاسی می شد؛ همان طور که بعدها، افشای اطلاعات قرارداد ۱۹۱۹ در اروپا، موجی از مخالفت را در برابر بریتانیا برانگیخت

و یکی از عوامل به چالش کشیده شدن نقشه استعماری انگلیس شد؛ این یک نبرد بود؛ در واقع پنجه در پنجه استعمار افکندن.

گزارش تاریخی

درباره انفجار بزرگ ترین بمب تاریخ

روزی که «تزار» ترکید!

حلاجیان - در سال ۱۹۶۱ میلادی، امواج یک بمب هسته ای، سه بار دور زمین گشت و شیشه های خانه ها را در فنلاند شکست! باورش سخت است، اما بمب «تزار» که ساخت آن از سال ۱۹۵۶ شروع و در نهایت، پنج سال بعد، توسط شوروی در مجمع الجزایر «نواپاز ملیا» واقع در اقیانوس منجمد شمالی آزمایش شد، ۲۷ تن وزن، هشت متر طول و دومتر ارتفاع داشت و معادل ۵۰ مگاتن، تی آن تی بود.

■ فرار هواپیمای بمب افکن

بمب افکن توپولف ۹۵، ساعت ۱۱:۳۲ صبح ۱۳۰ اکتبر، بمب هیدروژنی را از ارتفاع ۱۰ هزار متری رها کرد. برای این که خلبانان فرصت گریختن از منطقه را داشته باشند، یک چتر ۸۰۰ کیلوگرمی به بمب تزار متصل شده بود تا بمب با سرعت کمتری به سمت زمین بیاید. در نهایت، بمب در فاصله ۳۵۰۰ متری زمین منفجر شد و ابر قارچی شکل آن، تا ارتفاع ۶۴ کیلومتری و عرض ۴۰ کیلومتر ایجاد شده حدود سه کیلومتر و قدرت تخریب مؤثر آن ۵۰۰ کیلومتر برآورد شد.

بعضی معتقدند که قدرت انفجار ناشی از این بمب، بیش از دوبرابر تمام مهمات استفاده شده در جنگ جهانی دوم بود. بمب تزار که قدرتمندترین بمب آزمایش شده تا به امروز است، بیش از ۳ هزار بار قدرتمندتر از بمب اتمی است که آمریکا، هیروشیما ژاپن را با آن نابود کرد.

حجه الاسلام والمسلمین محمدحسین موییدی قمی رئیس هیئت مدیره موسسه خیریه خیرات الابرار:

موسسه خیریه خیرات الابرار به بیش از ده هزار نفر مهر جو تحت پوشش، خدمات ارائه کرده است

توانمندسازی خانواده ها در حوزه اشتغال، مهم ترین رویکرد موسسه است

مدیر موسسه خیریه خیرات الابرار ادامه داد: لذا از آن دسته از خیرین نوع دوستی که می توانند در این شرایط به مردم کمک کنند تقاضا مندیم که کمک های خود را به این موسسه ها تقدیم کنند تا بتوانیم مشکلات این قشر ضعیف جامعه را برطرف کنیم. وی تصریح کرد: موسسه خیریه خیرات الابرار آمادگی دریافت کمک های نقدی را در قصا نقاط کشور دارد این کمک ها می تواند به صورت کمکهای نقدی باشد. موییدی قمی عنوان کرد: همچنین این خدمات می تواند در قالب سرپرست گرفتن یک فرزند یتیم باشد و می تواند به اشتغال افرادی که شغل آنها دچار مشکل شده است کمک کند. وی خاطرنشان کرد اگر مردم در خانه های خود وسایلی دارند که کمتر استفاده می شود می توانند آن را در اختیار این موسسه قرار دهند تا بتوانیم گرامی از مشکلات خانواده های بی بضاعت و نیازمند بکشاییم. مدیر موسسه خیریه خیرات الابرار بیان کرد: موسسه ما بر اساس اصل شفاف سازی و منطبق بر منشور و اساسنامه ای خود که مهمترین اصول آنها حفظ کرامت انسانی خدمات محترمانه ای را به نیازمندان و مهرجویان دارد تشکیل شده است. وی گفت: موسسه کمک خیرین به کار خود ادامه خواهد داد. انشالله بتوانیم قدم های بزرگی را در زمینه فقر زدایی از مردم متدین و متعهد و نیازمند داشته باشیم.

فرزندان و خانواده هایی که در فقر فرهنگی به سر می برند انجام می شود. مدیر موسسه خیریه خیرات الابرار گفت: همچنین ماهیانه طلایی که مستعد هستند با حضور در منزل مهرجویان به صورت چهره به چهره با فرزندان بحث اعتقادی و احکام و طرح مسائل شرعی دارند و در این زمینه هم موسسه به خانواده های تحت پوشش خدمات می رساند و بعد فرهنگی آن را تقویت می کند. وی افزود: توجیه به شرایط سختی که در این چند ماه اخیر برای همه مردم جهان به خصوص مردم ایران ایجاد شده و در تحریم هایی که به سر می برند، اقدام به توزیع بسته های بهداشتی و پرداخت کمک هزینه درمان کرده ایم. موییدی قمی اظهار داشت: در این چند ماه اخیر به علت مشکلاتی که پیش آمده و شیوع بیماری کرونا، موسسه در این امر مهم ورود پیدا کرده است و با تهیه یک های بهداشتی ماسک و مواد ضدعفونی سعی کرده است در جهت جلوگیری از ابتلای این خانواده ها به کرونا کمک کند.

وی بیان کرد: با توجه به شرایطی که برای مردم و خیلی از خانواده ها پیش آمده است و با توجه به اینکه ویروس منحوس کرونا مشکلاتی برای معیشت آنها به وجود آورده است، مراجعه نیازمندان به موسسات خیریه افزایش پیدا کرده است.

موییدی قمی عنوان کرد: پرداخت هزینه درمان مهرجویانی که تحت پوشش موسسه هستند و اکثراً از بیمه سلامت استفاده می کند و در خیلی از مراکز بیمه سلامت کفاف تأمین دارو و درمان آنها را نمی دهد. وی خاطرنشان کرد: یکی از اقدامات مهم این موسسه خیریه ایجاد معاونت مددکاری اسلامی است، با توجه به ظرفیتی که در مدرسه علمیه شهید آیت الله موییدی قمی وجود دارد، تبلیغ چهره به چهره و پاسخگویی به مسائل اعتقادی و احکام شرعی به ویژه برای پوشش از دیگر فعالیت ها و خدمات به شمار می رود.

سرپرست و بد سرپرست می باشد. وی تصریح کرد: همچنین ۴۰۰ کمک هزینه تأمین سیمونی برای فرزندان تازه متولد شده و برگزاری کارگاه ها و کلاس های مشاوره اعم از مشاوره های تحصیلی، مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده و دوره های اعتقادی از دیگر خدمات فرهنگی این موسسه است.

موییدی قمی گفت: موسسه برای ترویج فرهنگ اسلامی قبل از کرونا هر سال سه کارگاه اعم از اعتقادی و تحکیم خانواده و مشاوره های ازدواج برگزار می کرد. وی افزود: برگزاری کلاس های آموزشی جهت توانمندسازی خانواده های تحت پوشش در زمینه اشتغال، آموزش خطیابی آموزش آرایشگری، عروسک سازی و کارهایی از این قبیل برای اشتغال زایی خانواده ها، توزیع لوازم خانگی و پوشاک برای افراد تحت پوشش از دیگر فعالیت ها و خدمات به شمار می رود.

مدیر موسسه خیریه خیرات الابرار بیان کرد: همچنین موسسه لوازمی مثل یخچال، کولر، بخاری، لوازم اساسی منزل برای این عزیزان تهیه و توزیع کرده است. وی تصریح کرد: پرداخت لوازم التحریر به دانش آموزان محروم از تحصیل یکی از اقدامات موسسه است و در ابتدای سال تحصیلی هر سال برای این عزیزان به تهیه کیف، کفش، سایر لوازم تحصیلی پرداخته است.

رئیس هیئت مدیره موسسه خیریه خیرات الابرار گفت: تاکنون موسسه خیریه خیرات الابرار به بیش از ده هزار نفر از افراد تحت پوشش خدمات ارائه کرده است.

محمدحسین موییدی قمی ضمن عرض تبریک به مناسبت اعیاد شعبانیه و فرارسیدن سال نو به هم وطنان عزیز اظهار داشت: موسسه خیریه خیرات الابرار با عنایت و توقیقات ربوبی به قصد ارائه خدمات به طبقات آسیب پذیر در شهر مقدس قم در سال ۱۳۸۳ تأسیس شد و فعالیت های خود را بامجاز استانداری قم وزارت کشور رسماً آغاز نمود و با توقیقات الهی به پیروی از وصایای انسان ساز امیرالمومنین حضرت علی (علیه السلام) و در پرتو عنایت حضرت ولی عصر (عج) تا کنون خدمات مهمی به نیازمندان و محرومین ارائه نموده است.

شایان ذکر است که موسسه پیش از رسمیت یابی نیز، سالها به امر خدمت رسانی به محرومان و فعالیت های فرهنگی خود می پرداخته است. موییدی قمی بیان کرد: در این موسسه خانواده هایی که ممکن است شرایط پذیرش در کمیته امداد را نداشته باشند اما نیازمند هستند و مورد تحقیق واقع شده اند مورد حمایت قرار گرفته اند. وی عنوان کرد: این موسسه خیریه خصوصی و مردم نهاد در جهت کمک رسانی به قشرهای مستعد نیازمند و با محوریت حمایت و توانمندسازی ایتم و خانواده های بی سرپرست و بد سرپرست خدمات و اقدامات شایسته ای را در این دو دهه به بیش از سه هزار خانواده و بیش از ۱۰ هزار نفر در مجموع سال های گذشته به نفع این خانواده ها انجام داده است.

مدیر موسسه خیریه خیرات الابرار خاطرنشان کرد: از جمله اقدامات خیریه مردم نهاد که مورد حمایت خیرین قرار گرفته عبارت از رسیدگی و کمک به ایتم، خانواده های بی سرپرست و بدسرپرست، پرداخت ماهیانه سید معیشتی مستمر در مجموع ۴۲ هزار سید در طول این دو دهه و تهیه و تأمین چیزی به ۳۰۰۰ نوعروس بی

